

GERNIKA'KO BATZAR ETXEA (IV ERAKUSTOKIA (Museoa))

1964n. urtean urrillaren 12n. egunean sortu zan Bizkaia Jaunerriko erakustokia edo Museoa. Elburua ez zan besterik Jaunerriaren edestian agertzen diran agiriak erriari erakustea baiño.

Erakustoki onetan agiri asko dagoz, 1.366n. urtea ezkeroko edestia Lege Zarra amaitu arteko aldikoa agertzen dauskuenak. Agiritegi au Batzar-Etxe onetan dago. Beste batzuk Bilbao'n dagoan Errialde-agiritegitik ekarriak dira.

Agiriak ez diran beste gauza batzuk be ba-dagoz toki onetan. Agiritegi au sortu baiño lenagotik etxe onetan dagozenak dira, eta balio aundikoak.

Erakustoki onen elburua ba, ez da besterik ikertzailleai labur baiño ez ba'da be, Jaunerriaren edestia ondo eratu-ta agertzea baiño orrelan guztiak ikusi dagien joan diran gizaldietan Bizkaia zer izan dan.

Gaur erakustokia dagoan lekua len be-barru bat izan zan. Iñoz baratz txiki bat be izan da or eta ur-iturri txirriz-tari bat be bai. Gizaldi onen asieran leiarrezko estalkia ipiñi jakon eta 1956n. urtean be egin jakozan aldakuntza batzuk.

PALANKARIAREN INGURUA

Zin-eleizearen eleizpetik erakustokira sartzeko gela luze bat dago eta or aurkitu geinkezan laukiak, argazkiak eta irar-lanak oneik dira:

1º. M.M. Azparren'ek 1847n. urtean Erroma'n margo-tu eban "Bakearen irudia". 2n. -1908.ean Euskal Lurral-deen Ekonomi-Ituna barritzatzeko Erki-Batzordekoak.3n. Buenos Aires irasi eban Garai'ko Juan'en Gomuta-irudia, Gernika'ko zugatzaren landareagaz batera. 4n. Mun-gia'ko Matxin'ek 1539n. urtean irabazi eban Prevezza'ko Itxas-gudaldiaren irudia. 5n.- VII Karlos erregegaia bere gudalburuakaz M. J. Martínez Estevez'ek margotua. 6n. -Tejada'tar Karlos'en "Bilbao'ko aretza ta Nikola Deuna-ren eleizea". 7n.-Bizkai'ko andrak antxiñako jazkiakaz. 8n. -Tejada'tar Karlos'ek margotutako Bilbao'n dan Santiago'ren eleiza'ko eleizpea, gaur gotzain'eleiza. Arri-idatzi batek auxe gogoratzen dau: 1940n.urteko jorrai-laren 1ln. egunean Bizkai'ko Aldundi guztiz goragarriak Vilariño'tar Remigio aita josulaguna, Gernikarra, "Biz-kai'ko Seme guztiz argi" izendatu ebala.

Zuzendaritzara sartzeko atearen ondoan, Antxiñako Ziortzako Andra Mari'ren Lekeide -etxetik ekarritako iru gauza dagoz: Lekaide-etxe orretako agiri-kutxa aundia (1550n. urtekoa). XV gizaldikoa eta pergaminozkoa dan kantutegia eta arri idatzi bat, 1551n. urtekoa, aberatz jatu-

na ta Lazaro txiroa gogoratzen dauzana, XVI gizaldikoa: maian jatuna ta emaztea morroiakaz, erdian Lazara txiroa eskean eta txakurra onen odia miazkatzen.

Abadeño'ko Astola Etxetik ekarrita zurean landutako maia, XVIII gizaldikoa, Durangoaldeko batzarrak gogo-ratzen.

Toki luzanga onen erdi-erdian Palankaria dago, Biz-kai'n burdin-meatzetan zan antziñako kirola gogoratuz. Au Basterra'tar Ijini jaunak egiña da, 1925n. urtekoa. Sevilla'n eta Bartzelona'n izandako Laterri -Erakusketara croan eben, 1928 eta 1929n. urteetan. Igeltzoz egindako irudi aundia da eta metz-gizonaren irudia, palanka aundia jaurtiten. Palankeak berak neurri bi inguruku luzerea dauka eta aitzia zulatzeke erabilten zan meategietan, gero zuloan lerkaiak sartzeko. Olako palanka bat Bilbao'ko Udaletxean dago eta jatorrena Portugalete'ko Txabarri'tar Biktor'en irudiak daukana da. Batzar-Etxeko palankaria-rena laburtxuagoa da, zurezkoa.

ERDIKO ARETOA

Emen leiarpeko kutxa aundi bi dagoz erdian eta alboe-tan beste amaika leiarpe-talde, binaka, aundiak eta txi-kiak, eta oneik agiri eta gauza asko erakusten dabez: Marroko'ko Aginterria'ren aurkako guda Laterri-bande-rea iraindu ebelako. Or dagoz eskualteare, abade-jazkiak, ikurdia, bost lagundien ikurrak, izkillu batzuk mauruai Tetuan'en Kareaga'tar Ramos Gudalburuak kenduak, V. Paulo'ren bulea Ziortza'ra (1608), I Juan'ek Ziortza'ra (1386), Gerrikaitz uri izendatzea Gaztela'ko I Pedro'k (1336), Ziortza'rako arauak (1384), Batzar Nagusien Batzar-agiri batzuk, Batzar Nagusien Araudia (1864), Loiola;ko Ignazio Bizkaia'ren Zaindari (1680), Santima-miñe'ko koben irudia, Iparragirre'ren leiarpea, eta beste agiri asko eta asko irakurgarriak.

Erakustoki onen inguruan leiñargien ikurdiak dagoz: Salazar, Sangroniz, Abendaño, Villela eta abar.

Azkenez, beean idatzita auxe dago: "ETA ORRELAN, GERNIKA ONETARA ETORRITA, ZUGAZPEAN, BIZKAI'KO BATZARRAK EGITEN DIRAN LEKUAN, ASKATASUN ETA LEGE BEREIZI GUZTIAK ZIN EGIN ETA ONARTU BEAR DAUZ". Idazki au 1476n. urtean Fernando Katolikua Bizkai'ko foruak zin egitera etorri zaneke batzar-agiri-tik artua da.

OLAZAR'tar Martin' ek